

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор Хмельницького університету
управління та права імені Леоніда Юзькова,
доктор юридичних наук, професор,
видавничий юрист України

Олег ОМЕЛЬЧУК

2025 року

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертаційного дослідження на дисертацію
Гуменюка Богдана Борисовича на тему «Механізми державного регулювання
у сфері інтегрованого управління кордонами в Україні», подану на здобуття
наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 281 Публічне управління
та адміністрування галузь знань 28 Публічне управління та адміністрування
від «17» жовтня 2025 року (протокол № 5)

ВИТЯГ

з протоколу міжкафедрального семінару Хмельницького університету
управління та права імені Леоніда Юзькова
від «17» жовтня 2025 року

ПРИСУТНІ:

Щепанський Е.В., завідувач кафедри публічного управління та адміністрування, д.держ.упр., професор; Копанчук В.О., професор кафедри публічного управління та адміністрування, д.держ.упр., доцент; Матвейчук Л.О., професор кафедри публічного управління та адміністрування, д.держ.упр., професор; Шевчук І.В., професор кафедри публічного управління та адміністрування, д.держ.упр., професор; Ковтун І.Б., перший проректор, доцент кафедри публічного управління та адміністрування, к.держ.упр., доцент; Марущин Ю.В., старший викладач кафедри публічного управління та адміністрування, к.держ.упр.; Сем'янчук П.М., доцент кафедри публічного управління та адміністрування, к.е.н., доцент; Терещенко Т.В., декан факультету управління та економіки, к.е.н., доцент; Требик Л.П., доцент кафедри публічного управління та адміністрування, к.держ.упр., доцент; Хитра О.В., доцент кафедри публічного управління та адміністрування, к.е.н., доцент; Лалуєва Н.М., асистент

кафедри публічного управління та адміністрування; Цегельник М.І., в.о. асистента кафедри публічного управління та адміністрування; Галус О.О., завідувач кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права, к.ю.н., доцент; Гаврік Р.О., професор кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права, к.ю.н., доцент; Владовська К.П., доцент кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права, доктор філософії з права, доцент; Кравчук О. В., професор кафедри кримінального права та процесу, д.держ.упр., професор; Федоришена Л.М., професор кафедри менеджменту, фінансів, банківської справи та страхування, д.е.н., професор; Арзянцева Д.А., доцент кафедри менеджменту, фінансів, банківської справи та страхування, к.е.н., доцент; Захаркевич Н.П., доцент кафедри менеджменту, фінансів, банківської справи та страхування, к.е.н., доцент.

З присутніх – 6 докторів наук, з них – 4 з державного управління, 1 доктор юридичних наук, 1 доктор економічних наук; 11 кандидатів наук, з них 3 кандидати наук з державного управління за профілем поданої на розгляд дисертації.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

3. Обговорення дисертаційного дослідження аспіранта Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова Гуменюка Богдана Борисовича на тему «Механізми державного регулювання у сфері інтегрованого управління кордонами в Україні», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування галузь знань 28 Публічне управління та адміністрування, щодо рекомендації до розгляду та захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

4. Рекомендації складу разової спеціалізованої вченої ради Хмельницького університету управління та прав імені Леоніда Юзькова для захисту дисертаційного дослідження Гуменюка Богдана Борисовича на тему «Механізми державного регулювання у сфері інтегрованого управління кордонами в Україні», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування галузь знань 28 Публічне управління та адміністрування.

СЛУХАЛИ:

Завідувача кафедри публічного управління та адміністрування, д.держ.упр., професора Щепанського Е.В., який повідомив присутніх про те, що Гуменюк Богдан Борисович народився 29 липня 1985 року в с. Завадинці, Городоцького району, Хмельницької області.

Освіта – повна вища. У 2006 році закінчив Національну академію Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького за

спеціальністю «Інженерна механіка», здобув кваліфікацію бакалавра інженерної механіки, офіцера військового управління тактичного рівня.

У 2015 році закінчив Національну академію Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького за спеціальністю «Охорона та захист державного кордону», здобув професійну кваліфікацію магістра охорони та захисту державного кордону.

З червня 2006 року по теперішній час проходить військову службу на офіцерських посадах у Державній прикордонній службі України.

Учасник бойових дій.

Двічі успішно пройшов проєкт «Нове обличчя керівного складу», що реалізується за підтримки Посольства США в Україні та Міжнародної організації з міграції (МОМ). За результатами участі був призначений на ключові керівні посади в структурі Державної прикордонної служби України:

- у 2020 році на посаду першого заступника начальника 8 прикордонного загону (м. Бердянськ), в подальшому першого заступника начальника 31 прикордонного загону (м. Чернівці) Державної прикордонної служби України;

- у 2023 році на посаду начальника Окремого контрольно-пропускового пункту «Київ» Державної прикордонної служби України.

На даний час проходить службу в Адміністрації Державної прикордонної служби України на посаді заступника начальника відділу Департаменту організації роботи, планування та контролю.

З серпня 2023 року – аспірант кафедри публічного управління та адміністрування Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова.

Науковий керівник – професор кафедри публічного управління та адміністрування, доктор наук з державного управління, професор Шевчук Інна Володимирівна.

Дисертація виконувалася в межах науково-дослідних робіт Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова, зокрема «Управлінські та правові засади забезпечення сталого розвитку України як європейської держави» (державний реєстраційний № 0117U000103), «Шляхи удосконалення механізмів публічного управління та адміністрування в сфері національної безпеки в умовах євроінтеграції» (державний реєстраційний № 0120U104417) та «Управлінсько-правові засади розбудови Української держави в умовах трансформації геополітичних векторів» (державний реєстраційний № 0123U105202).

Проведені наукові дослідження дисертанта знайшли відображення у наукових публікаціях та були використані при складанні робочих програм та підготовці лекцій, а також при проведенні занять зі здобувачами вищої освіти Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова.

СЛУХАЛИ:

Доповідь аспіранта Гуменюка Б.Б., який зазначив що ключовою передумовою зміцнення суверенітету української держави є забезпечення недоторканності та цілісності державних кордонів, створення такого рівня системи охорони і захисту державного кордону, яка б на належному рівні гарантувала реалізацію національних інтересів у сфері безпеки державного кордону. В умовах посилення міжнародної співпраці та трансформації міжнародної системи безпеки посилюється роль інтегрованого управління кордонами як скоординованої діяльності компетентних державних органів України та військових формувань, спрямованої на створення та підтримання балансу між забезпеченням належного рівня безпеки і збереженням відкритості державного кордону для активізації транскордонного співробітництва. Важливим є врахування ключових викликів, загроз, проблем й дестабілізаційного впливу фрагментарних державних управлінських рішень в означеній сфері (низький рівень розвитку інфраструктури кордону (пропускної і захисної), незавершеність процесів демаркації та делімітації, низький рівень взаємодії між різними органами публічної влади, що потребує активної роботи регіональних та місцевих органів влади, впровадження європейських практик транскордонної співпраці. Вищезазначене актуалізувало необхідність наукових пошуків в межах досліджуваної тематики.

Метою дисертаційної роботи є науково-теоретичне обґрунтування удосконалення механізмів державного регулювання у сфері інтегрованого управління кордонами в умовах трансформації парадигми забезпечення національної безпеки України.

Об'єкт дослідження – державне регулювання у сфері інтегрованого управління кордонами в Україні.

Предмет дослідження – теоретико-прикладні аспекти формування механізмів державного регулювання у сфері інтегрованого управління кордонами в Україні.

Досягнення поставленої мети в дисертаційній роботі вирішувалось через розв'язання шести наукових завдань, які відображені на наступних слайдах.

У процесі реалізації 1-го завдання визначено, що інтегроване управління кордонами потребує цілісного підходу, де державне регулювання є не лише інструментом забезпечення правопорядку, а й засобом стимулювання міжнародної взаємодії та інтеграції України до світової спільноти, що в умовах глобалізації стає невід'ємним елементом забезпечення національної безпеки та стабільного соціально-економічного розвитку держави. Відповідно було розроблено та обґрунтовано необхідність впровадження принципів державного регулювання інтегрованого управління кордонами із урахуванням особливості взаємодії суб'єктів забезпечення інтегрованого управління кордонами в умовах сьогодення. Виділено ознаки інтегрованого управління кордонами. Виділено та

систематизовано об'єкти інтегрованого управління кордонами. Розвинено понятійно-категоріальну базу науки державного регулювання у сфері інтегрованого управління кордонами.

У процесі реалізації 2-го завдання досліджено досвід країн ЄС, які активно застосовують стандарти програми Integrated Border Management (далі – IBM), а також досвід держав з високим рівнем розвитку інформаційних технологій, таких як США, Канада та Австралія, Азії, Океанії.

Так Норвегія, Швеція та Фінляндія реалізують концепцію «однієї зупинки», основна ідея полягає в тому, що всі прикордонно-митні, формальності, пов'язані з імпортом, експортом та сплатою митних платежів, виконуються в одному пункті контролю.

Республіка Польща передбачає прикордонний контроль у пунктах пропуску та поза ними, аналіз ризиків і кримінальний аналіз, а також розслідування транскордонної злочинності у співпраці з правоохоронними органами.

США, Канада та Мексика зосереджуються на системному підході до охорони кордонів, приділяючи особливу увагу співпраці з сусідніми країнами, розвитку спроможностей персоналу, використанню сучасних технологій та прогнозуванню загроз та передбачає взаємодію на всіх рівнях – національному, міжвідомчому, міжнародному, регіональному, багатосторонньому та двосторонньому.

Досліджено специфіку діяльності Північноєвропейського оборонного співробітництва (Швеція, Норвегія, Данія, Фінляндія, Ісландія), Місії ЄС з прикордонної допомоги Україні та Молдові (EUBAM), Програми Border Management Programme in Central Asia (BOMCA), Агентства з охорони зовнішніх кордонів (Frontex), Карпатського Євросережіону.

У процесі реалізації 3-го завдання розглянуто нормативно-правову базу інтегрованого управління кордонами, що є результатом як внутрішніх реформ, так і адаптації до європейських підходів, що відображається в оновленні термінології, визначенні стандартів правозастосування та стратегічних пріоритетів державної політики у сфері інтегрованого управління державним кордоном. Проаналізовано діяльність міжвідомчої системи «Аркан» та системи «Гарт-1».

У процесі реалізації 4-го завдання досліджено сучасний стан та проблемні питання державного регулювання у сфері інтегрованого управління кордонами в Україні. Проаналізовано дані про перетин державного кордону України. За перші місяці з моменту повномасштабного вторгнення, країну покинули понад 8 мільйонів українців. За перші 11 місяців 2023 року зафіксовано 32,6 млн перетинів державного кордону з них 14,1 млн – виїзди з України, 14 млн – в'їзди. Значний приріст кількості українців, що знайшли прихисток, відбувся у Словацькій Республіці (+40,31%), ФРН і Іспанське Королівство показали

помірне, але стабільне зростання чисельності – 15,26% та 16,17% відповідно. Натомість у Республіці Польща, що з початку воєнних дій на території України прийняла найбільшу кількість біженців, спостерігається скорочення на 34,96 %, що може бути наслідком часткового повернення українців додому, переїзду в інші держави або зміни статусу перебування. Подібне зниження також зафіксовано у Французькій Республіці (– 41,11 %) та Чеській Республіці (– 14,82 %). У Італійській Республіці чисельність залишилася практично незмінною (зниження лише на 0,37 %), що свідчить про збереження балансу між новими прибуттями і виїздами з країни. У 2025 році порівняно з 2024 роком спостерігається зростання кількості осіб, що перетнули державний кордон (+2,15%) та транспортних засобів (+4,72%). Щодо вилучених засобів незаконної діяльності, помітно зросли обсяги вилученої зброї (+45,53%), проте значно зменшилися обсяги вилучення боєприпасів (-63,63%), наркотичних (-75,74%), вибухових (-92,65%) та психотропних речовин (-97,44). У сфері протидії нелегальній міграції кількість затриманих мігрантів збільшилася на 15,81%, переважно через порушення правил перебування в Україні (+15,27%). Досліджено міжнародну транспортну інфраструктуру на території України, зокрема відмічено міжнародні транспортні коридори № 3, № 5 і № 9, а також участь у розвитку Дунайського транспортного маршруту (коридор № 7), ініціатив «Балтійське море – Чорне море» та «Північ – Південь». Серед них особливу роль відіграє транспортний коридор Європа – Кавказ – Азія, який забезпечує стратегічне з'єднання між європейськими країнами та Азією через Кавказький регіон (ТРАСЕКА).

Досліджено дані щодо протяжності кордонів України з суміжними країнами та морські ділянки, визначені за офіційними протоколами та відкритими джерелами: з Республікою Польща – 535, 179 км (станом на 17.09.2024 р.); з Угорщиною – 137, 748 км (станом на 01.09.2025 р.), з Словацької Республікою – 97,852 км, з Румунією – 613,816 км та з Республікою Молдова – 1222 км (за статичними даними, оприлюдненими на офіційних сайтах відповідних органів). Дані щодо протяжності державного кордону з білоруссю (1084,2 км) та рф (1974,04) – станом на 18 жовтня 2019 р. Інформація про морські ділянки наведена відповідно інтерактивної карти пунктів пропуску, оприлюдненої на офіційному сайті Державної прикордонної служби України – загальна довжина 1 251,6 км (в тому числі Чорне море – 957,2 км; Азовське море – 249,5 км; Керченська протока – 44,9 км).

З метою виконання 5-го завдання було розглянуто діяльність Карпатського Єврорегіону, як прикордонне об'єднання територій України, Республіки Польщі, Словацької Республіки, Румунії та Угорщини, як практичний приклад регіональної ініціативи та цінного практичного прикладу демонстрації потенціалу та обмеження інституційного й координаційного характеру на міжнародному рівні щодо реалізації інтегрованого управління державним

кордоном. Поряд з цим виділено ключові проблеми такого об'єднання, зокрема відсутність статусу юридичної особи в міжнародному праві; нерівномірний доступ до цифрових інструментів управління кордонами, відсутність доступу до європейських систем прикордонного контролю (SIS, VIS, EES); недостатній рівень координації між органами державної влади України та органами місцевого самоврядування у прикордонних областях (Закарпатської, Львівської, Івано-Франківської, Чернівецької).

В процесі виконання означеного завдання визначено детермінанти, що формують можливості для ефективної реалізації державної політики в означеній сфері, а саме:

1. Інституційно визначений статус транскордонних міжнародних об'єднань.

2. Рівень цифрової інтеграції України до європейських систем управління кордонами.

3. Якість міжвідомчої координації між центральними органами влади та органами місцевого самоврядування.

4. Гнучкість та адаптивність органів державної влади та органів місцевого самоврядування до викликів та загроз у сфері безпеки державного кордону.

5. Долученість органів місцевого самоврядування до міжнародного територіального співробітництва.

6. Наявність фінансових та технічних ресурсів для реалізації спільних проєктів.

У процесі реалізації 6-го завдання окреслено пріоритетні напрями удосконалення механізмів державного регулювання у сфері інтегрованого управління державним кордоном в Україні, що охоплюють як стратегічні, так і тактичні аспекти з урахуванням безпекових викликів, євроінтеграційного курсу України та умов воєнного стану.

Найбільш суттєвими теоретичними і практичними результатами, що характеризують наукову новизну роботи, є:

уперше:

– розроблено комплексну модель інтегрованого управління державним кордоном, яка ґрунтуватиметься на комплексному підході рдо розгляду державного кордону не лише як прикордонного об'єкту, а й складної багатокомпонентної системи та яка буде спрямована на зміцнення національної безпеки України; гармонійну інтеграцію України до європейського прикордонного простору; підвищенню ефективності транскордонного співробітництва та оперативного обміну інформацією з міжнародними партнерами щодо ризиків безпеки і міграційного тиску в умовах воєнного стану; забезпечення прозорості та підзвітності державного управління у сфері інтегрованого управління державним кордоном; створення комфортних умов для мобільності громадян, гуманітарного доступу та зростання рівня сервісу на

державному кордоні в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення; розвиток суміжної інфраструктури, спроможної до адаптації до викликів надзвичайних ситуацій; забезпечення ефективного переміщення населення та потреб критичної логістики.

удосконалено:

- систематизовано об'єкти інтегрованого управління кордонами, зокрема виокремлено державний кордон (зокрема, зовнішні кордони), прикордонна зона, прикордонна смуга, прифронтна зона, контрольований прикордонний район, лінія прикордонних інженерних споруд, лінія розмежування, транспортні шляхи, пункт пропуску через державний кордон, технічні засоби прикордонного та митного контролю;

- організаційний механізм інтегрованого управління кордонами, зокрема через обґрунтування пропозиції щодо створення централізованої координаційної платформи під управлінням Державного агентства відновлення та розвитку інфраструктури України; розробки єдиних протоколів реагування на надзвичайні ситуації; оптимізації логістичних маршрутів та інфраструктури на державному кордоні; впровадження регулярного національного моніторингу ефективності інтегрованого управління кордонами; закріплення на законодавчому рівні принципів міжвідомчої координації, інтегрованого аналізу ризиків та цифрової ідентифікації;

- механізми державного регулювання у сфері інтегрованого управління державним кордоном в Україні, що охоплюють як стратегічні, так і тактичні аспекти з урахуванням безпекових викликів, євроінтеграційного курсу України та умов воєнного стану в контексті гармонізації нормативно-правової бази України з законодавством ЄС шляхом адаптації до *acquis* ЄС у сфері інтегрованого управління державним кордоном; інфраструктурної та технічної модернізації об'єктів інтегрованого управління державним кордоном; удосконалення управління процесами модернізації інфраструктури; технологічної трансформації системи інтегрованого управління державним кордоном України; посилення цифрової інтеграції та інформаційної взаємодії в системі інтегрованого управління державним кордоном в умовах воєнного стану; підвищення стійкості та ефективності інтегрованого управління державним кордоном України через міжнародну підтримку; технічного та кадрового удосконалення безпекової сфери; створення комплексної моделі інтегрованого управління державним кордоном; адаптації інтегрованого управління державним кордоном України до кліматичних вимог Carbon Border Adjustment Mechanism;

дістали подальшого розвитку:

- понятійно-категоріальний апарат науки публічного управління, зокрема запропоновано визначення понять «об'єкти інтегрованого управління державним кордоном», які визначаємо як матеріальні, нематеріальні, зокрема інформаційні, інфраструктурні елементи, засоби технічного забезпечення, а також просторові

та функціональні компоненти, що перебувають під контролем відповідних суб'єктів і використовуються для реалізації заходів, спрямованих на забезпечення безпеки, правопорядку та ефективного функціонування системи управління державними кордонами в умовах національного та міжнародного співробітництва; та «механізми державного регулювання інтегрованого управління державним кордоном» як комплекс засобів та інструментів для реалізації державного впливу на суб'єкти і об'єкти інтегрованого управління кордонами, протидії реальним та потенційним загрозам та своєчасного реагування на зміни міжнародної системи безпеки;

- принципи державного регулювання інтегрованого управління кордонами (принцип партнерства та багаторівневого врядування; принцип взаємної підзвітності та відповідальності; принцип синергії; принципи невідворотності покарання; принцип ефективності та оперативності; принцип стійкості та адаптивності; принцип інноваційності та технологічної модернізації; принцип довгострокового планування та прогнозування) із урахуванням особливостей взаємодії суб'єктів інтегрованого управління кордонами в умовах сучасного стану, враховуючи цілі та завдання Стратегії інтегрованого управління кордонами.

Основні положення, висновки й рекомендації дисертаційного дослідження були використані в практичній діяльності: Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова; Служби відновлення та розвитку інфраструктури у Хмельницькій області; Хмельницької обласної ради.

По закінченню доповіді присутніми було поставлено до аспіранта Гуменюка Б.Б. такі питання:

Сем'янчук П.М., доцент кафедри публічного управління та адміністрування, к.е.н., доцент: У своїй роботі Ви досліджували об'єкти інтегрованого управління кордоном, зокрема пункти пропуску. Поясніть дельніше що вони собою являють?

Гуменюк Б.Б.: Дякую за запитання. Перш за все відзначу, що пункти пропуску через державний кордон України – це спеціально визначені території, розташовані на залізничних і автомобільних станціях, пішохідних і транспортних шляхах, а також в аеропортах, морських та річкових портах (включно з частинами акваторій, які можуть бути обмежені природними або штучними бар'єрами). Території обладнані комплексом будівель, споруд і технічних засобів, де здійснюються прикордонний і митний контроль, а також інші перевірки для пропуску осіб, транспортних засобів, вантажів і майна через державний кордон. Пункти пропуску класифікуються за призначенням і статусом на такі види: міжнародні пункти пропуску; міждержавні пункти пропуску; місцеві пункти пропуску. Станом на 25 січня 2025 року в Україні функціонує 235 пунктів пропуску та контролю, з яких 204 класифікуються як пункти пропуску, а

31 – як пункти контролю. За потреби можуть створюватися спеціалізовані пункти контролю, що забезпечують ефективне регулювання переміщення осіб і вантажів через державний кордон, сприяючи підвищенню рівня безпеки та оперативності проведення контрольних процедур. Важливо наголосити на необхідності модернізації пунктів пропуску через державний кордон відповідно до концепції «розумного кордону» – з біометричними засобами контролю, автоматизованими системами перевірки та цифровізованими сервісами для громадян і бізнесу.

Требик Л.П., доцент кафедри публічного управління та адміністрування, к.держ.упр., доцент: У пункті новизни «дістали подальшого розвитку» Ви зазначаєте про принципи партнерства та багаторівневого врегулювання, а також принцип синергії. Поясніть, яке змістове наповнення зазначених принципів?

Гуменюк Б.Б.: Дякую за запитання. Дісно в дисертаційному дослідженні нами запропоновано низку принципів інтегрованого управління кордонами, що враховують специфіку досліджуваної сфери із урахуванням особливостей воєнного стану та залишатимуться актуальними і у період післявоєнного відновлення. Так принцип партнерства та багаторівневого врегулювання підкреслює необхідність співпраці між різними рівнями влади, органами державної безпеки, місцевими громадами та міжнародними організаціями, що дозволяє ефективно вирішувати питання на прикордонних територіях, забезпечуючи належну координацію та обмін інформацією. Багаторівневе врегулювання сприяє оперативному реагуванню на виклики, з урахуванням специфіки кожного рівня управління. Принцип синергії полягає у взаємодії та комбінуванні зусиль різних органів і структур з метою досягнення спільних цілей, що дозволяє отримувати кращі результати за рахунок ефективного використання ресурсів, координації між різними учасниками процесу та досягнення максимальної ефективності в управлінні кордонами

Хитра О.В., доцент кафедри публічного управління та адміністрування, к.е.н., доцент: У виступі Ви неодноразово наголошували на ефективності та оперативності суб'єктів інтегрованого кордоку. Також у новизна Ви відзначаєте про принцип ефективності та оперативності. Поясніть Ваше бачення трактування означених категорій.

Гуменюк Б.Б.: Дякую за запитання. Так дійсно у роботі принцип ефективності та оперативності є одними із ключових у сфері інтегрованого управління кордонами, його сутність полягає в забезпеченні швидкого та адекватного реагування на зміни ситуації на кордонах, що передбачає необхідність оптимізації процедур управління, використання сучасних технологій та ресурсів для забезпечення безпеки на кордоні у реальному часі. Варто зазначити, що інтегроване управління кордонами передбачає багаторівневу взаємодію, що охоплює внутрішньовідомчий, міжвідомчий, міжнародний рівні співпраці, а також залучення приватного сектору. Такий підхід забезпечує узгодженість дій між державними структурами, сприяє

посиленню ефективності управління та створює умови для інтеграції недержавних учасників у процеси прикордонного менеджменту. Залучення приватного сектору є важливою складовою цієї моделі, оскільки дозволяє впроваджувати сучасні технології, підвищувати якість послуг, пов'язаних із перетином кордону, та модернізувати інфраструктуру. Крім того, така співпраця створює нові можливості для інвестування у розвиток прикордонної інфраструктури, сприяє обміну досвідом між державними та приватними структурами, а також розширює можливості впровадження інновацій. Таким чином, багаторівнева координація та партнерство між державними органами, міжнародними партнерами й приватним сектором створюють необхідні умови для забезпечення безпеки кордонів, ефективного контролю над транскордонним рухом, а також підтримки законного міжнародного співробітництва. В контексті розгляду зазначеного принципу наголошуємо на необхідності використання інноваційних технологій та інформаційних систем, що передбачає застосування високотехнологічних рішень для покращення ефективності прикордонного контролю, боротьби з незаконною міграцією та забезпечення безпеки. До таких технологій відносяться автоматизовані системи ідентифікації, біометричні технології для перевірки документів, а також сучасні платформи для обміну інформацією між державами-членами. Системи, такі як SIS (Шенгенська інформаційна система) [105] та VIS (Візова інформаційна система) [7], використовуються для збору, збереження та обміну даними про осіб, що перетинають кордони ЄС, що дає можливість ефективно відслідковувати рух осіб, розкривати мережі контрабанди і організованої злочинності, а також оперативно реагувати на загрози. Інтеграція новітніх технологій в управління кордонами допомагає оптимізувати ресурси, забезпечити високий рівень безпеки та полегшити процеси прийняття рішень на рівні ЄС.

Ковтун І.Б., *перший проректор, доцент кафедри публічного управління та адміністрування, к.держ.упр., доцент:* У дисертаційному дослідженні, зокрема при визначенні мети дослідження Вами зазначено про трансформацію парадигми забезпечення національної безпеки України. Зазначте, у чому Ви вбачаєте таку трансформацію?

Гуменюк Б.Б.: Дякую за запитання. Трансформація парадигми національної безпеки України в умовах воєнного стану полягає у переорієнтації з мирного часу на протидію збройній агресії, що передбачає перерозподіл ресурсів на оборону, захист населення та інтеграцію всіх складових безпеки (сил оборони, безпеки, оборонно-промислового комплексу та громадян) у єдину систему. Ключовими елементами трансформації є зміна пріоритетів на користь захисту держави, адаптація механізмів реагування на загрози, посилення ролі суспільства у забезпеченні безпеки, а також координація дій усіх органів влади у воєнних умовах. Основні зміни в парадигмі: 1) відхід від загального забезпечення національних інтересів до пріоритетного захисту від збройної агресії,

забезпечення територіальної цілісності та захисту життя і прав громадян; 2) мобілізація та переорієнтація сил безпеки та оборони, а також оборонно-промислового комплексу для виконання завдань воєнного часу; 3) активізація участі громадян та громадських об'єднань у забезпеченні безпеки, що стає повноправною складовою національної безпеки, а не лише допоміжною; 4) посилення ролі органів державної влади, зокрема Ради національної безпеки і оборони України, у координації дій силових структур, уряду та інших органів для ефективної протидії агресії та забезпечення життєдіяльності населення; 5) гнучкість і оперативність у реагуванні на нові та змінені загрози, а також впровадження механізмів захисту в умовах воєнного стану, які раніше не застосовувались; 6) комплексний підхід, який інтегрує не лише військовий аспект, але й безпеку особистості, держави та суспільства, а також інформаційну безпеку та захист від кіберзагроз.

Федоришена Л.М., професор кафедри менеджменту, фінансів, банківської справи та страхування, д.е.н., професор: Виокремте основні проблеми інтегрованого управління державними кордоном, на основі здійсненого Вами аналізу нормативно-правового забезпечення досліджуваної тематики.

Гуменюк Б.Б.: Дякую за запитання. Серед ключових проблем інтегрованого управління державними кордоном в дисертаційному дослідженні визначені:

1) Втрата контролю над частиною державного кордону України внаслідок збройної агресії рф. Тимчасова окупація рф АР Крим і частини Донецької та Луганської областей ускладнила контроль над східним кордоном та створила умови для неконтрольованого руху людей, зброї, наркотиків і контрабанди. Втрата контролю над ділянками кордону унеможлиблює реалізацію повноцінного прикордонного режиму.

2) Дисбаланс між станом інфраструктури пунктів пропуску та під'їзних шляхів і зростаючими потребами у забезпеченні ефективного та безпечного прикордонного руху. Багато пунктів пропуску на кордоні з ЄС та іншими державами не мають достатньої інфраструктури для швидкого оформлення осіб та транспортних засобів, що спричиняє черги, затримки та створює корупційні ризики.

3) Незавершений процес демаркації українсько-російської ділянки державного кордону та воєнна загроза з боку білорусі. Формально державний кордон із рф не закріплений у повному обсязі на місцевості, що ускладнює його захист. Загроза вторгнення з боку білорусі вимагає посилення оборонних заходів на північному напрямку.

4) Застарілість технічних засобів контролю. Використання застарілих систем спостереження, контролю та виявлення порушників значно знижує ефективність охорони кордону. Відсутність сучасних технологій (дронів,

датчиків руху, автоматизованих систем контролю) призводить до прогалин у безпеці державного кордону.

5) Низька мотивація та недостатній рівень підготовки персоналу, неготовність протидіяти корупційним викликам. Відсутність належного соціального захисту та низький рівень грошового забезпечення суб'єктів інтегрованого управління кордонами сприяють корупції та кадровому дефіциту. Недостатній рівень підготовки персоналу ускладнює ефективну протидію сучасним загрозам, таким як нелегальна міграція, тероризм і контрабанда.

6) Недостатній рівень матеріально-технічного забезпечення та низька укомплектованість підрозділів охорони особовим складом. Бракує сучасних транспортних засобів, засобів зв'язку, зброї та спецтехніки. Низька чисельність персоналу унеможливорює повноцінне прикриття всіх ділянок державного кордону, що сприяє протиправній діяльності тощо.

За останні роки рівень митного обслуговування та розвиток логістичної інфраструктури в Україні значно погіршилися через системні проблеми, серед яких:

- невідповідність технічного стану транспорту сучасним європейським стандартам;
- низька якість автомобільних доріг і окремих ділянок залізничних маршрутів;
- недостатній розвиток міжгалузевої транспортної інфраструктури;
- відсутність єдиного координаційного центру для інтеграції торговельних, складських, виробничих і митних процесів;
- низький рівень інформатизації та цифровізації транспортного обслуговування;
- відсутність довгострокової стратегії розвитку та контролю за її реалізацією.

Владовська К.П., доцент кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права, доктор філософії з права, доцент: У дисертації Ви зазначаєте про економічний механізм та його роль у посиленні міжнародної співпраці у сфері інтегрованого управління кордонами. Розкрийте своє бачення означеної тези.

Гуменюк Б.Б.: Дякую за запитання. Зазначимо, що у 2023–2026 роках Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) у межах реалізації проєкту «Економічна підтримка України» передбачає фінансування у розмірі 115 млн доларів, спрямоване на підтримку діяльності Державного агентства відновлення та розвитку інфраструктури України, АТ «Укрзалізниця» та Державної митної служби. Основною метою такої міжнародної технічної допомоги є модернізація пунктів пропуску через державний кордон України, що має забезпечити оптимізацію торговельних процесів та збільшення експортних можливостей

держави. Зазначений приклад демонструє необхідність подальшого руху саме у напрямі системної модернізації прикордонної інфраструктури та впровадження сучасних підходів до управління державним кордоном. Консолідація міжнародної підтримки з національними ініціативами повинна стати основою для формування цілісної політики інтегрованого управління кордонами, що передбачає підвищення ефективності митних процедур, цифровізацію сервісів, розбудову сучасних логістичних маршрутів та посилення інституційної спроможності прикордонних структур. Воєнні дії на території України значною мірою ускладнили транспортну доступність та порушили логістичні ланцюги, створивши додаткові ризики для безперебійного переміщення товарів, людей і гуманітарних вантажів через державний кордон та на прикордонних територіях. Попри зазначені виклики, логістична сфера в Україні демонструє високу адаптивність до нових умов через прийняття гнучких управлінських рішень для забезпечення оперативного реагування на виклики, спричинених наслідками воєнної агресії рф. Подальший розвиток транспортно-логістичної системи має бути спрямований на відновлення та модернізацію міжгалузевої інфраструктури на прикордонних територіях, що передбачає оновлення транспортних вузлів, складських комплексів та систем управління потоками вантажів і пасажирів. Пріоритетним завданням є також інтеграція української транспортної мережі з Транс'європейською транспортною мережею (TEN-T), що забезпечить стандартизовані маршрути для міжнародної торгівлі та посилить економічну взаємодію з ЄС. Слід підвищувати стійкість логістичних ланцюгів до зовнішніх загроз, збільшуючи інвестиції в резервну інфраструктуру та мобільні логістичні рішення (міжнародні проєкти EU4IBM, USAID, WFP), застосовувати ризик-орієнтований підхід у стратегічному управлінні транспортно-логістичною сферою на території державного кордону із оперативним реагуванням на потенційні загрози.

Матвейчук Л.О., професор кафедри публічного управління та адміністрування, д.держ.упр., професор: Зазначте чи досліджували Ви аспекти цифровізації в межах дисертаційного дослідження.? Якщо так – зазначте детальніше на конкретних прикладах.

Гуменюк Б.Б.: Значним досягненням у сфері цифровізації митних процесів стало євроінтеграційне ІТ-впровадження Держмитслужби України у 2024 році – електронної системи роботи з рішеннями щодо зобов'язуючої інформації. Йдеться про реалізацію положень оновленої статті 23 Митного кодексу України, яка передбачає запровадження механізму прийняття зобов'язуючих рішень з питань класифікації товарів та визначення їх походження – за моделлю, аналогічною до тієї, що діє в державах ЄС. Такі рішення, ухвалені митницею на підставі електронної заяви підприємства, є обов'язковими до виконання як для самого заявника, так і для будь-якого митного органу України,

що забезпечує єдність тлумачення митних правил, передбачуваність для бізнесу та усунення суб'єктивних підходів у роботі різних митниць. Удосконалена Автоматизована система митного оформлення та функціонал Особистого кабінету на порталі «Єдине вікно для міжнародної торгівлі» забезпечують повністю безпаперову обробку всього життєвого циклу зобов'язуючого рішення – від подачі заяви, ведення службового листування до ініціювання скасування рішення. Крім того, усі видані рішення публікуються у розділі «Реєстри та публічна інформація» на згаданому порталі, що гарантує відкритість та рівний доступ до інформації для всіх учасників зовнішньоекономічної діяльності. У межах міжнародної технічної допомоги в рамках проєкту EU4IBM – Resilience (2022–2025) Україна отримала фінансування на модернізацію митної IT-інфраструктури та впровадження цифрових рішень у сфері контролю. Показовим є запуск у травні 2023 року пілотного проєкту SEED (Systematic Exchange of Electronic Data) між Україною та Румунією на пункті пропуску «Порубне – Сірет», що передбачає спільну автоматизовану обробку інформації про порожні вантажні транспортні засоби, що сприяє як прискоренню митних процедур, так і підвищенню ефективності боротьби з контрабандою. Також на міжнародних автомобільних пунктах пропуску «Ужгород» і «Чоп» було впроваджено пілотний проєкт «Електронна черга», що дає змогу попередньо зареєструватися в онлайн-системі для перетину кордону в запланований час. Проєкт істотно зменшує скупчення транспортних засобів, скорочує час очікування, підвищує ефективність прикордонного та митного контролю та сприяє цифровізації інфраструктури, знижує рівень корупційних ризиків і підвищує комфорт для подорожуючих. У межах заходів протидії поширенню пандемії COVID-19 ДПСУ здійснювався контроль за встановленням мобільного додатку «Вдома», призначеного для моніторингу дотримання режиму самоізоляції особами, які перетинали державний кордон. Окрім цього, з метою перевірки дійсності сертифікатів про вакцинацію, в пунктах пропуску було запроваджено програмне забезпечення «SafeBorder», що дозволяло у реальному часі зчитувати та перевіряти QR-коди цифрових COVID-сертифікатів, що значно підвищувало ефективність санітарно-епідеміологічного контролю без створення додаткового навантаження на персонал. Важливо звернути увагу і на цифровізацію процедур механізму вуглецевого коригування імпорту. Так впровадження спеціалізованих інформаційно-аналітичних платформ для обміну даними між митними органами, експортерами, імпортерами та європейськими контролюючими структурами забезпечує безперервність перевірок у воєнний період, коли доступ до фізичних пунктів пропуску може бути обмежений, а у післявоєнний період – сприяє швидкій інтеграції України у цифровий простір ЄС та підвищує прозорість і оперативність контролю.

Кравчук О.В., професор кафедри кримінального права та процесу, д.держ.упр., професор: У дисертаційній роботі Вами представлено різнопланову аналітику в рамках досліджуваної теми. Скажіть чи використана інформація на офіційних сайтах суб'єктів забезпечення інтегрованого управління кордонами?

Гуменюк Б.Б.: Дякую за запитання. У дисертаційному дослідженні використовувалися дані із офіційних сайтів суб'єктів інтегрованого управління кордонами, інституцій, дотичних до цієї сфери, а також інформація із офіційних джерел міжнародних організацій.

Гаврік Р.О., професор кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права, к.ю.н., доцент: Ви виділяєте окремі напрямки удосконалення механізмів державного регулювання у сфері інтегрованого управління державним кордоном в Україні та пропонуєте власну комплексну модель інтегрованого управління державним кордоном. Поряд з цим відзначаєте необхідність гармонізації нормативно-правової бази України з законодавством ЄС шляхом адаптації до *acquis* ЄС у сфері інтегрованого управління державним кордоном. Хотілося уточнити в чому саме полягає така гармонізація та які саме зміни слід внести до законодавства з метою такої гармонізації.

Гуменюк Б.Б.: Дякую за запитання. Означений Вами напрям – гармонізація нормативно-правової бази України з законодавством ЄС шляхом адаптації до *acquis* ЄС¹ у сфері інтегрованого управління державним кордоном – передбачає уніфікацію процедур і нормативно-правових актів, що регулюють діяльність уповноважених органів у сфері прикордонного, митного, санітарно-епідеміологічного, міграційного, екологічного та транспортного контролю, а також забезпечення ефективного обміну інформацією і оцінки ризиків. У межах процесу пропонуємо запровадити спільні правила контролю переміщення осіб, товарів і транспортних засобів через державний кордон, що передбачає стандартизовані процедури перевірки документів, митного та санітарного контролю, а також інтегровану оцінку ризиків з використанням цифрових і аналітичних інструментів. На законодавчому рівні необхідно закріпити принципи міжвідомчої координації, спільного патрулювання, цифрової ідентифікації та захисту персональних даних, що забезпечить оперативне реагування на загрози та злагоджену взаємодію прикордонних, митних, правоохоронних і цивільних органів, особливо в умовах воєнного стану, коли пріоритетом є безпека державного кордону, ефективне використання ресурсів та забезпечення контролю за гуманітарними та оборонними потребами. Забезпечення правової сумісності між національним та європейським регулюванням сприятиме спрощенню транскордонних процедур, ефективному обміну оперативною інформацією, контролю за переміщенням товарів і людей, а також інтеграції України у єдиний європейський безпековий простір.

¹ *Acquis* ЄС – це сукупність політичних, правових та економічних норм і практик, напрацьованих у процесі європейської інтеграції, що ґрунтуються на спільних цінностях ЄС, закріплених у статті 2 Договору про ЄС [59].

Враховуючи нові виклики, спричинені повномасштабною збройною агресією РФ, зміни у міжнародному безпековому середовищі та роль державного кордону як інструменту національної стійкості, виникає потреба в оновленні Стратегії інтегрованого управління державним кордоном на період до 2030 року, що враховуватиме положення *acquis* ЄС, завдання цифрової трансформації та цілі післявоєнного відновлення. Окреме значення має впровадження національного механізму регулярного моніторингу ефективності інтегрованого управління державним кордоном на основі Schengen Evaluation Mechanism (SEM) [71], імплементація якого в Україні дозволить здійснювати комплексну та регулярну оцінку відповідності національного законодавства і практики вимогам та стандартам ЄС; виявляти слабкі місця у функціонуванні прикордонних структур, процедур контролю та взаємодії між відомствами; аналізувати національні нормативно-правові акти з урахуванням результатів оцінювання та вносити своєчасні зміни для приведення їх у відповідність до *acquis* ЄС; забезпечувати прозорість та контроль за процесами інтегрованого управління кордонами, що має ключове значення для наближення до стандартів Шенгенської зони; посилювати координацію між державними органами та підвищувати рівень довіри до їхньої діяльності з боку суспільства та міжнародних партнерів. Крім того, SEM дає змогу планомірно впроваджувати кращі європейські практики, уникати формального підходу до проведення реформ, формує сталі механізми постійного зворотного зв'язку та створює умови для підвищення ефективності міжвідомчої і транскордонної співпраці. З огляду на це, впровадження національного аналога SEM стане не лише інструментом моніторингу, а й практичним механізмом гармонізації національної політики у сфері безпеки кордону з правовою та інституційною системою ЄС.

Арзянцева Д.А., доцент кафедри менеджменту, фінансів, банківської справи та страхування, к.е.н., доцент: У розділі третьому серед напрямів удосконалення механізмів державного регулювання у сфері інтегрованого управління кордоном в Україні, Ви зазначили про адаптацію інтегрованого управління державним кордоном України до кліматичних вимог механізму вуглецевого коригування імпорту. Поясніть, будь ласка, детальніше, що Ви розумієте під таким механізмом та які перспективи його впровадження для України?

Гуменюк Б.Б. Механізм коригування викидів вуглецю на кордонах (CBAM) – це ініціатива Європейського Союзу, спрямована на створення умов для оподаткування викидів вуглецю при імпорті товарів з країн, де заходи зі скорочення викидів не застосовуються в такій самій мірі, як у Європейському Союзі. Основна мета механізму має глобальний характер і спрямована на скорочення викидів вуглецю, створення рівних умов для виробників щодо дотримання екологічного законодавства ЄС. Такі кроки призведуть до збільшення зборів за викиди CO₂, і відповідно виникне додаткове фінансове

навантаження на певні категорії товарів та галузі промисловості з високим рівнем викидів. Перехідний період впровадження СВМ діє з 1 жовтня 2023 року по 31 грудня 2025 року, протягом якого імпортер звітує лише про кількість імпортованих товарів, кількість викидів. Повне впровадження регламенту розпочнеться 1 січня 2026 року.

Українські виробники також бачать загрозу прихованого протекціонізму для європейських виробників і намагаються досягти звільнення від СВМ. В результаті серії переговорів з Європейською Комісією було зроблено зауваження до її пропозиції щодо Регламенту СВМ щодо спеціального статусу країн, які є сторонами Угод про асоціацію та Угоди про глибоку та всеохоплюючу вільну торгівлю (Україна, Молдова та Грузія), яке передбачає звільнення електроенергії, виробленої в цих країнах, від сплати СВМ.

Ключовими викликами для України на початку впровадження СВМ є:

I. Технологічні вимоги:

- Необхідність модернізації промислового виробництва.
- Активне впровадження енергоефективних технологій.
- Оптимізація виробничих процесів.

II. Адміністративне навантаження:

- Необхідність додаткової звітності.
- Необхідність перепідготовки персоналу та професійного розвитку на основі міжнародних стандартів.
- Активізація взаємодії з європейськими органами влади під час реєстрації та подання декларацій.

Додаткові витрати:

- Необхідність впровадження прийнятних систем моніторингу викидів.
- Витрати на сертифікацію та верифікацію.
- Збільшення собівартості продукції.
- Штрафи за несвоєчасну доставку товарів через незаконність у транспортно-логістичних системах. ведення військових операцій на території України.

Повноцінний запуск СВМ з 2026 року матиме вкрай негативний вплив на експорт у вигляді зростання витрат, зниження конкурентоспроможності продукції, вимушеної переорієнтації на інші ринки тощо.

У короткостроковій перспективі вплив СВМ на українську економіку буде обмеженим і торкнеться передусім металургійної галузі, що може зіткнутися з переорієнтацією торговельних потоків з ЄС на інші ринки. Проте у довгостроковій перспективі, із розширенням сфери дії СВМ на додаткові сектори, інтеграція України в європейські ланцюги створення вартості стане складнішою, що вимагатиме глибокої декарбонізації промисловості та модернізації митно-прикордонних процедур. З метою забезпечення ефективної адаптації інтегрованого управління державним кордоном України до вимог

СВАМ пропонуємо шляхи удосконалення механізму вуглецевого коригування імпорту, а саме:

1) оновлення нормативно-правової бази. В умовах воєнного стану адаптація законодавства України до регламентів ЄС щодо обліку та перевірки викидів із чітким визначенням процедур та відповідальності учасників зовнішньоекономічної діяльності дозволяє підтримувати контроль за переміщенням товарів навіть у складних умовах часткової блокади або обмеженого функціонування пунктів пропуску. У післявоєнний період така база формує стабільні правові умови для відновлення та розвитку міжнародної торгівлі;

2) інтеграція оцінки вуглецевого сліду у прикордонний, митний, санітарно-епідеміологічний, міграційний, екологічний та транспортний контроль. Створення єдиної методики вимірювання прямих і непрямих викидів парникових газів, пов'язаних із виробництвом імпортованої продукції, дозволяє у воєнний час підтримувати екологічний нагляд навіть за обмежених логістичних можливостей. Після завершення бойових дій це створює основу для сталого «зеленого» розвитку економіки та інтеграції в європейські стандарти;

3) цифровізація процедур СВАМ. Впровадження спеціалізованих інформаційно-аналітичних платформ для обміну даними між митними органами, експортерами, імпортерами та європейськими контролюючими структурами забезпечує безперервність перевірок у воєнний період, коли доступ до фізичних пунктів пропуску може бути обмежений, а у післявоєнний період – сприяє швидкій інтеграції України у цифровий простір ЄС та підвищує прозорість і оперативність контролю;

4) підготовка та перепідготовка персоналу пунктів пропуску. Створення спеціалізованих навчальних програм і методичних матеріалів з урахуванням вимог СВАМ, включно з навичками роботи з електронними звітами, сертифікатами відповідності та базами даних викидів, забезпечить високий рівень компетенції персоналу навіть в умовах воєнного стану та сприятиме швидкій адаптації до післявоєнної модернізації прикордонної інфраструктури;

5) формування інтегрованої системи взаємодії між ДПСУ, Держмитслужбою, екологічними, санітарними та іншими контролюючими органами для забезпечення комплексного контролю відповідно до європейських стандартів, що особливо критично під час воєнного стану для оперативного реагування на загрози та забезпечить стійкість післявоєнного відновлення і безперебійного функціонування державного кордону;

6) технологічна модернізація виробництва шляхом стимулювання експортерів до впровадження низьковуглецевих технологій, використання відновлюваних джерел енергії та підвищення енергоефективності, що дозволить зменшити фінансові витрати при застосуванні СВАМ у воєнний період та забезпечити їх швидку інтеграцію у післявоєнний економічний відновлювальний

процес. Переконані, що запропоновані заходи дозволять не лише забезпечити відповідність інтегрованого управління державним кордоном України новим кліматичним вимогам, але й підвищити конкурентоспроможність українського експорту, сприяючи глибшій інтеграції до внутрішнього ринку ЄС.

У висновку наукового керівника зазначено, що аспірант **Гуменюк Богдан Борисович** повністю виконав індивідуальний план навчальної роботи, що відповідає навчальному плану Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова підготовки фахівців освітньо-наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування галузь знань 28 Публічне управління та адміністрування аспірантури, складеного згідно Національної рамки кваліфікацій та вимог Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 № 261.

Проведене дослідження відповідає вимогам актуальності, оригінальності підходу дослідження, а отримані результати характеризуються ознаками наукової новизни. Попри наявність низки дисертаційних робіт щодо дослідження процесу формування механізмів державного регулювання у сфері інтегрованого управління кордонами в Україні в умовах воєнного стану не було здійснено.

Враховуючи комплексність та системність дослідження, при розкритті обраної теми використовувалися методи *абстрактно-логічний* – для теоретичного узагальнення та формулювання висновків, аналізу літературних джерел; *гіпотетико-дедуктивний* – для обґрунтування методології дисертаційної роботи, що дозволило сформулювати гіпотезу дослідження; *декомпозиції* – для розкриття мети дослідження та постановки завдань; *ретроспективний аналіз* – для вивчення історичного досвіду та специфіки процесу державного регулювання у сфері інтегрованого управління кордонами; *функціональний* – для дослідження інституційної складової, визначення компетенції органів державної влади щодо державного регулювання у сфері інтегрованого управління кордонами.

Дисертаційне дослідження характеризується вдалою структурою, що дозволило зупинитись не лише на вивченні проблеми в цілому, але й на окремих її аспектах та виявити взаємозв'язки між ними. Питання аналізуються послідовно, показана їх взаємообумовленість.

Про обґрунтованість положень, висновків і рекомендацій дисертаційного дослідження «Механізми державного регулювання у сфері інтегрованого управління кордонами в Україні», зокрема, свідчить опрацювання значного масиву наукових праць вітчизняних і зарубіжних авторів, що супроводжувалось їх критичним аналізом і аргументацією власних позицій.

Під час виконання дисертаційного дослідження аспірант дотримувався основних засад академічної доброчесності, які закріплено у п. 2.3.3 Кодексу академічної доброчесності Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова, а саме самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного й підсумкового контролю результатів навчання; посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації; інші дії, які сприяють забезпеченню довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Дисертація є самостійною, завершеною науковою роботою, містить власне розуміння автора щодо доцільності вдосконалення законодавства у сфері публічного управління та відповідні пропозиції. В цілому, висновки проведеного дослідження характеризуються науковою новизною. Кількість і якість висновків дисертанта свідчать про науковий характер дослідження, що відповідає науковому ступеню доктора філософії зі спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування галузь знань 28 Публічне управління та адміністрування.

Основні результати дослідження викладено у 10 публікаціях, серед яких 5 статті опубліковано у наукових фахових виданнях України з державного управління, 5 тез – у матеріалах міжнародних науково-практичних конференцій.

У висновку науковий керівник зазначив, що представлене наукове дослідження Гуменюка Богдана Борисовича на тему «Механізми державного регулювання у сфері інтегрованого управління кордонами в Україні» відповідає спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від «23» березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від «03» квітня 2019 року № 283), Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від «06» березня 2019 року № 167, а тому рекомендується до попередньої експертизи дисертації та надання висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації.

Після цього слово було надано рецензентам дисертаційної роботи.

Рецензент – доктор наук з державного управління, кандидат юридичних наук, доцент *Копанчук Володимир Олександрович* зазначив, що у контексті забезпечення національної безпеки України розвиток інтегрованого управління державним кордоном України має особливе значення з огляду на ті важливі

функції, які притаманні державному кордону (бар'єрна, контактна та фільтраційна). Процеси вдосконалення архітектури системи інтегрованого управління кордонами України нині тривають. Зокрема, у грудні 2024 року розпочалась підготовка нового стратегічного документу у сфері інтегрованого управління кордонами України, в ході якого будуть переглянуті не лише стратегічні цілі та заходи для їх досягнення, а й суб'єктний склад. З огляду на це динамічність об'єкта потребує відповідних змін у механізмі інтегрованого управління кордонами України, який розрахований на функціонування в певний часовий період, та перегляду повноважень і взаємовідносин між суб'єктами ІУДК України. Такий підхід відповідає ідеї багаторічного циклу стратегічної політики ІУК ЄС, яка закладена в Регламенті (ЄС) № 2019/1896. Крім того, інтегроване управління кордонами ЄС є пріоритетною сферою для зміцнення співпраці з третіми країнами у стратегічному підході Європейської комісії до управління безпекою, де країни, що не входять до ЄС, заохочуються як партнери до вдосконалення безпеки кордонів.

Обґрунтованість та вирогідність наукових результатів забезпечується логікою організації дослідження, відповідністю використаних методів дослідження визначеній меті, завданням, джерельній базі дослідження, дотримання науково-методологічних засад та принципів проведення наукових досліджень. Результати дослідження, висновки та рекомендації, що зазначені в дисертації, схвалені та застосовані у практичній діяльності, що підтверджено відповідними довідками про впровадження Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова (акт про впровадження від 11.06.2025 р.), Служби відновлення та розвитку інфраструктури у Хмельницькій області (довідка про впровадження від 14.10.2025 р.) та Хмельницької обласної ради (15.04.2025 р.)

За темою дисертаційного дослідження опубліковано відображено автором у 10 публікаціях, серед яких 5 статей опубліковано у наукових фахових виданнях України з публічного управління, 5 тез – у матеріалах міжнародних науково-практичних конференцій. Усі праці в повній мірі відображають результати проведеного дисертаційного дослідження.

Незважаючи на належний науково-теоретичний рівень проведення дисертаційного дослідження, окремі положення є дискусійними та потребують уточнення та аргументації, зокрема:

1. Погоджуємося із пропозицією дисертанта про дослідження особливостей державного регулювання відновленням прикордонних територій України з урахуванням викликів воєнного стану та післявоєнного відновлення (п.3.1.). Поряд цим звертаємо увагу на доцільність аналізу повноважень Міністерства національної єдності, як суб'єкта інтегрованого управління кордонами.

2. Поряд із достатньо детальним представленням понятійно-категоріального апарату досліджуваної тематики вважаємо за доцільне врегулювати застосування категорій «інтегроване управління кордонами» та «інтегроване управління державним кордоном» з метою уніфікації застосовуваних категорій у розділах дисертаційного дослідження.

Загальний висновок. Дисертаційна робота Гуменюка Богдана Борисовича «Механізми державного регулювання у сфері інтегрованого управління кордонами в Україні» за ступенем новизни, обґрунтованості, наукової та практичної значущості здобутих результатів, відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України до здобувачів наукового ступеня доктора філософії з галузі 28 Публічне управління та адміністрування, спеціальність 281 Публічне управління та адміністрування та може бути допущена до подальшого розгляду та захисту в спеціалізованій вченій раді.

Рецензент – професор кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права, кандидат юридичних наук, професор Гаврік Роман Олександрович відзначив, що дисертаційне дослідження є актуальним зважаючи на ряд чинників, пов'язаних із удосконаленням організаційних, правових та інституційних аспектів діяльності органів Державної прикордонної служби України, інших правоохоронних органів та військових формувань у частині забезпечення недоторканності державного кордону та охорони суверенних прав України в її прилеглий зоні та виключній (морській) економічній зоні, протидія незаконній міграції на державному кордоні України та в межах контрольованих прикордонних районів, відсічі збройній агресії російської федерації проти України, а також гібридним загрозам, викликаним обставинами протистояння в контексті російсько-української війни. Агресія з боку російської федерації спочатку у лютому 2014 – лютому 2015 роках, а далі – з лютого 2022 року, підкреслила необхідність посилення заходів щодо протидії загрозам недоторканності державного кордону, в тому числі безпекових, оборонних та гуманітарних аспектів управління кордонами. Вдосконалення механізмів державного регулювання у цій сфері є критично важливим для забезпечення національної безпеки, охорони та захисту державного кордону України, захисту прав людини і громадянина, в тому числі внутрішніх переміщених осіб, біженців, осіб, які виїжджають за межі України як особи, що потребують тимчасового захисту в інших державах. Враховуючи стратегічну важливість питань безпеки державного кордону України, зокрема врахування специфіки інтегрованого управління кордонами, тематика механізмів державного регулювання у сфері інтегрованого управління кордонами в Україні є актуальною та своєчасною.

З огляду на вказані аргументи є всі підстави погодитися із вибором теми дисертації як безумовно актуальної як для науки публічного управління та адміністрування, так і з практичного боку – в освітньому процесі, а також для

підготовки та удосконалення нормативно-правових актів України, що регулюють засади державного регулювання у сфері інтегрованого управління кордонами, а також при формуванні та реалізації зовнішньої державної політики в умовах посилення трансформаційних перетворень у міжнародній системі безпеки та появи нових викликів та загроз ендogenous та екзогенного характеру.

Аналіз рецензованих анотації, тексту дисертації та змісту публікацій Гуменюка Богдана Борисовича дозволяє зробити висновок про наукову обґрунтованість та достовірність наукових результатів, які були отримані в результаті дисертаційного дослідження. Усі положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи є достатньо обґрунтованими та базуються на теоретичних положеннях, актуальній та чинній нормативно-правовій базі.

Результати дослідження відповідають поставленій меті та завданням. Підтверджено вміння дисертанта обирати відповідні методи наукового пізнання та релевантно їх застосовувати. Автором використано комплекс загальнонаукових і спеціально-юридичних методів наукового пізнання, зокрема, абстрактно-логічний, гіпотетико-дедуктивний, декомпозиції, ретроспективний, функціональний методи дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертаційна робота є одним із перших досліджень, у якому за допомогою використання сучасних методів наукового пізнання, аналізу зарубіжного й національного законодавства та практики його застосування проведено науково-теоретичне обґрунтування механізмів державного регулювання у сфері інтегрованого управління кордонами в Україні у період воєнного стану та післявоєнного відновлення, а також розробку на цій основі практичних рекомендацій щодо її вдосконалення.

Результати дослідження відображено в п'яти наукових статтях, опублікованих в наукових фахових виданнях зі спеціальності Публічне управління та адміністрування, визнаних МОН України, таких як: «Публічне управління та адміністрування», «Державне управління: удосконалення та розвиток», «Національні інтереси України», «Успіхи і досягнення в науці», «Інвестиція: практика та досвід», а також у п'яти тезах доповідей, опублікованих на науково-практичних конференціях як проведених Хмельницьким університетом управління та права імені Леоніда Юзькова, так і на конференціях, проведених іншими закладами вищої освіти. Зміст даних наукових публікацій дозволяє сказати, що автором у повній мірі розкрито основний зміст дисертації, обґрунтовано отримані наукові результати відповідно до мети (поставленого завдання) та висновків, а апробація матеріалів дисертації є належною. Узагальнюючи викладене, можна зробити висновок про те, що дисертація Гуменюка Богдана Борисовича є самостійним і завершеним дисертаційним дослідженням, в якому піднята та описана проблематика механізмів державного регулювання у сфері інтегрованого управління кордонами в Україні. Положення

та висновки дисертації є змістовними та обґрунтованими.

Ознайомившись з дисертацією Гуменюка Богдана Борисовича на тему «Механізми державного регулювання у сфері інтегрованого управління кордонами в Україні», зазначимо, що порушень академічної недоброчесності у дисертації не виявлено. Всі запозичення у роботі оформлені відповідно до встановлених вимог з чітким посиланням на першоджерело. Весь текст оформлено належним чином, а сама дисертація є самостійною та оригінальною науковою роботою.

В цілому позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Гуменюка Богдана Борисовича на тему «Механізми державного регулювання у сфері інтегрованого управління кордонами в Україні», слід вказати на окремі дискусійні моменти, зокрема:

1. У дисертації, а саме у п. 3 наукової новизни і у розділі 3.3 дисертації, автор зазначає на удосконаленні інституційного аспекту організаційного механізму інтегрованого управління кордонами через обґрунтування пропозиції щодо створення централізованої координаційної платформи під управлінням Державного агентства відновлення та розвитку інфраструктури України у складі прикордонних, митних, санітарних, міграційних і транспортних служб, а також органів місцевого самоврядування. Залишається незрозумілим зміст цієї платформи, а саме чи інші правоохоронні органи та військові формування (крім прикордонних та міграційних) будуть залучені до цієї координаційної платформи, форма її існування (постійно діюча координаційна комісія, група чи спільні групи, створені для виконання окремих завдань).

2. Автор виділяє окремі напрямки удосконалення механізмів державного регулювання у сфері інтегрованого управління державним кордоном в Україні та виділяє власну комплексну модель інтегрованого управління державним кордоном (п.п. 1 і 4 наукової новизни дисертації). Зокрема, автор зазначає на необхідності гармонізації нормативно-правової бази України з законодавством ЄС шляхом адаптації до *acquis* ЄС у сфері інтегрованого управління державним кордоном. В дисертації визначені основні напрямки такої гармонізації, зокрема запровадження спільних правил контролю переміщення осіб, товарів і транспортних засобів через державний кордон, що передбачає стандартизовані процедури перевірки документів, митного та санітарного контролю, а також інтегровану оцінку ризиків з використанням цифрових і аналітичних інструментів. В цьому аспекті залишається незрозумілим чи наявні відповідні процедурні правила на рівні актів Європейського Союзу і чи не доцільно буде застосувати саме ці правила, а не розробляти спільні правила на рівні прикордонних, митних та інших підрозділів України та окремих держав-членів ЄС і чи не суперечитимуть такі правила спільній прикордонній політиці Європейського Союзу. Крім того, цікавим було б розроблення окремих засад проєкта програмного документа щодо гармонізації нормативно-правової бази

України з законодавством ЄС шляхом адаптації до *acquis* ЄС у сфері інтегрованого управління державним кордоном як додатка до дисертації.

3. Також в якості недоліків дисертації можемо зазначити окремі описки та неточності у відмінюваннях.

Разом з тим, вказані вище зауваження та дискусійні питання не є принциповими, тому не знижують наукової цінності дослідження та його практичне значення та не впливають на загальне позитивне враження від роботи Гуменюка Богдана Борисовича.

Загальний висновок. Дисертаційне дослідження Богдана Борисовича Гуменюка на тему «Механізми державного регулювання у сфері інтегрованого управління кордонами в Україні», відповідає вимогам, встановленим Порядком підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283, від 19 травня 2023 року № 502, від 3 травня 2024 року № 507), пунктам 6, 7, 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, є завершеною самостійною науково-дослідною роботою, в якій вирішено важливе завдання для науки публічного управління та адміністрування з удосконалення механізмів державного регулювання у сфері інтегрованого управління кордонами в Україні, а його автор – Богдан Борисович Гуменюк заслуговує на присудження йому освітньо-наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування.

Рецензент – *деканеса факультету публічного управління, доцент кафедри публічного управління та адміністрування, кандидат наук з державного управління, доцент* зазначила, що забезпечення недоторканності державного кордону є одним із базових елементів суверенітету, територіальної цілісності та національної безпеки України. В умовах триваючої російської агресії питання управління кордонами набуває не лише військово-оборонного, а й стратегічного управлінського змісту, пов'язаного з координацією діяльності численних державних органів, міжнародних партнерів і місцевих структур. Україна, як держава, що обрала європейський та євроатлантичний курс, має адаптувати систему охорони й регулювання кордонів до стандартів Європейського Союзу, зокрема до вимог програми Integrated Border Management (IBM). Запровадження інтегрованого управління кордонами потребує створення ефективних механізмів державного регулювання, що забезпечують баланс між безпекою та відкритістю для законного транскордонного співробітництва.

Водночас низький рівень розвитку інфраструктури кордонів, фрагментарність нормативно-правової бази, недосконала міжвідомча взаємодія і відсутність єдиної координаційної платформи залишаються істотними проблемами державного управління. У сучасних умовах державне регулювання має спиратися на принципи багаторівневого врегулювання, синергії, інноваційності, оперативності та партнерства між усіма суб'єктами прикордонної діяльності. Інтегроване управління кордонами повинно бути орієнтоване не лише на контроль, а й на розвиток безпечного середовища для громадян, бізнесу, міжнародної співпраці та економічного зростання. Важливо, щоб державні механізми у цій сфері були гнучкими, адаптивними до динамічних змін воєнно-політичної ситуації, цифровізованими та технологічно модернізованими.

У період післявоєнного відновлення належне державне регулювання кордонами сприятиме відновленню транскордонних регіонів, розвитку логістичної інфраструктури, розширенню міжнародної торгівлі й гуманітарних зв'язків. Актуальність теми зумовлена також потребою гармонізації українського законодавства з *acquis* ЄС, зокрема у сфері прикордонного та митного контролю. Інтеграція України до європейського безпекового простору вимагає системного осмислення теоретичних засад і практичних механізмів державного регулювання у цій галузі. Сучасні підходи до управління державним кордоном передбачають не лише охорону, а й прогнозування ризиків, моніторинг міграційних процесів, запобігання контрабанді та незаконній діяльності. Відтак наукове осмислення принципів, інструментів і моделей державного регулювання у сфері інтегрованого управління кордонами є необхідною умовою для підвищення ефективності публічного управління.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертаційній роботі, можна визнати достатнім і таким, що відповідає вимогам до наукових досліджень у галузі публічного управління та адміністрування. Автор послідовно викладає логіку дослідження, поєднуючи теоретичні засади з аналізом нормативно-правових актів, стратегічних документів і міжнародного досвіду у сфері інтегрованого управління кордонами.

Наукові положення базуються на широкому колі джерел – від класичних праць українських і зарубіжних учених до актуальних нормативних документів ЄС і України, що підсилює доказовість теоретичних узагальнень. Обґрунтованість результатів підкріплена застосуванням комплексу методів — аналітичного, порівняльного, ретроспективного, функціонального, що забезпечує всебічне вивчення предмета.

Висновки логічно випливають із викладеного матеріалу, мають системний і аргументований характер. Запропоновані автором рекомендації щодо удосконалення механізмів державного регулювання мають прикладну спрямованість і спираються на реальні потреби публічного управління в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення. Окремі положення дисертації

пройшли апробацію на науково-практичних конференціях, що свідчить про їх наукову верифікацію та позитивне сприйняття фаховою спільнотою. Результати дослідження підтверджені публікаціями у фахових виданнях, а також актами впровадження у діяльність навчальних і державних установ, що засвідчує їх практичну значущість. В цілому, ступінь обґрунтованості висновків і рекомендацій можна оцінити як високий.

Автор логічно вибудував структуру роботи, забезпечивши послідовний зв'язок між теоретичними положеннями, аналітичними результатами та практичними висновками.

Теоретичне підґрунтя дослідження сформовано на основі ґрунтовного аналізу наукових джерел з державного управління, безпеки, права та міжнародних відносин, що свідчить про належну глибину опрацювання теми. Використання комплексу загальнонаукових і спеціальних методів — аналітичного, порівняльного, функціонального, системного, ретроспективного — забезпечило достовірність та об'єктивність отриманих результатів.

Обґрунтованість висновків підтверджується логічним викладом матеріалу, аргументованістю теоретичних положень і наявністю чітко визначених причинно-наслідкових зв'язків. У дисертації переконливо доведено взаємозв'язок між станом державного регулювання, інституційною спроможністю органів влади та ефективністю інтегрованого управління кордонами. Рекомендації автора мають практичну спрямованість, спираються на реальні управлінські проблеми та відображають сучасні виклики воєнного стану і післявоєнного відновлення.

Висновки роботи узгоджені з метою, завданнями й гіпотезою дослідження, що свідчить про внутрішню логічну єдність усіх його елементів. Результати дослідження отримали апробацію на міжнародних і всеукраїнських конференціях, а також відображені у публікаціях у фахових наукових виданнях, що підтверджує їх визнання науковою спільнотою. Практичну обґрунтованість підтверджено актами впровадження результатів у діяльність освітніх та управлінських інституцій. Ступінь доказовості висновків посилюється наявністю порівняльного аналізу міжнародного досвіду, що дозволяє перенести найкращі практики у вітчизняну систему державного управління. Автор дотримався принципів наукової коректності, достовірності та системності у формулюванні положень і рекомендацій. Незважаючи на те, що емпірична база може бути розширена у майбутніх дослідженнях, наявні матеріали дають змогу зробити узагальнення достатньо аргументованими.

За темою дисертаційного дослідження опубліковано 10 наукових публікацій, серед яких 5 статей опубліковано у наукових фахових виданнях України з державного управління, 5 тез — у матеріалах міжнародних науково-практичних конференцій. Усі праці в повній мірі відображають результати проведеного дисертаційного дослідження.

Незважаючи на належний науково-теоретичний рівень проведення дисертаційного дослідження, окремі положення є дискусійними та потребують уточнення та аргументації, зокрема:

1. Поділяємо позицію автора щодо аналізу нормативно-правових засад інтегрованого управління державним кордоном в Україні та ваєливість практикоорієнтованої підготовки проекту Стратегії інтегрованого управління кордонами на період 2026-2030 років. Поряд з цим варто було б запропонувати перелік індикаторів та показників до проекту Плану заходів Стратегії Інтегрованого управління кордонами на період 2026-2030 років та визначити перспективні шляхи оптимізації вимірюваності показників майбутнього стратегічного документа.

2. На рис. 3.1 дослідження автором наведено комплексну модель інтегрованого управління державним кордоном, яка містить, принципи, очікувані результати та окремі елементи механізму. На, нашу думку, модель значно виграла б якщо б автор відобразив в цій моделі суб'єктів управління та навів закріплення за ними окремих елементів підсистеми пропонованого механізму.

3. У цілому робота значно виграла б, якщо б автор включив до переліку механізмів інтегрованого управління кордонами ризик-менеджмент як засіб аналітичного прогнозування та адаптивного реагування на динамічні виклики у сфері прикордонної безпеки. Включення цього елементу дозволило б автору посилити прикладний аспект дисертації та забезпечити відповідність пропонованої моделі європейським стандартам інтегрованого управління кордонами.

Загальний висновок. Дисертаційна робота Гуменюка Богдана Борисовича «Механізми державного регулювання у сфері інтегрованого управління кордонами в Україні» є завершеною та самостійно виконаною працею, яка зробила значний і новаторський вклад у науку державного управління. Робота узагальнює теоретико-методичні положення та пропонує науково-практичні рекомендації щодо вдосконалення державного регулювання в сфері інтегрованого управління кордонами в Україні. Дослідження є цілісним, логічно структурованим та завершеним. Обрана тема дисертації розкрита в повному обсязі, поставлені цілі досягнуті, а завдання ефективно вирішено.

На підставі викладеного можна зробити висновок, що дисертація Гуменюка Богдана Борисовича «Механізми державного регулювання у сфері інтегрованого управління кордонами в Україні», подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 – «Публічне управління та адміністрування» галузі знань 28 – «Публічне управління та адміністрування», відповідає вимогам 6-9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року №44 (зі змінами)

і може бути допущена до подальшого розгляду та захисту в спеціалізованій вченій раді.

В обговоренні дисертаційного дослідження взяли участь:

Доктор наук з державного управління, доцент Матвейчук Людмила Олександрівна зазначила про актуальність обраної дисертантом теми. Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, які сформульовані в дисертації, підтверджені теоретико-прикладною базою дослідження, критичним аналізом та узагальненням наукових праць, комплексним аналізом законодавства й іноземної практики в цій сфері. Відповідно дисертаційне дослідження Гуменюка Богдана Борисовича «Механізми державного регулювання у сфері інтегрованого управління кордонами в Україні» відповідає вимогам, які пред'являються до дисертації, та може бути рекомендована до разової спеціалізованої вченої ради для попереднього розгляду і захисту на здобуття ступеня доктора філософії

Перший проректор, доцент кафедри публічного управління та адміністрування, кандидат наук з державного управління, доцент Ковтун Ірина Броніславівна зазначила, що дисертація є цілісним фундаментальним дослідженням, виконана на належному теоретико-прикладному рівні та відрізняється глибиною правового аналізу, вираженістю й коректністю наукової полеміки, вмілим підбором матеріалу. Робота виконана відповідно до встановлених нормативних вимог та відповідає паспорту спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування та може бути допущена до подальшого розгляду та захисту в спеціалізованій вченій раді.

Старший викладач кафедри публічного управління та адміністрування, кандидата наук з державного управління Марущин Юрій Віталійович зауважив, дисертація підготовлена на високому професійному рівні. Її структурна побудова є логічною та доцільною, що свідчить про виражений підхід до розкриття теми. Поряд з цим не вистачає впровадження окремих аспектів роботи у діяльність органів місцевого самоврядування. Враховуючи вищевикладене, дисертація Гуменюка Б.Б. відповідає вимогам, які пред'являються до дисертації, та може бути рекомендована до разової спеціалізованої вченої ради для попереднього розгляду і захисту на здобуття ступеня доктора філософії.

Доцент кафедри публічного управління та адміністрування, кандидат економічних наук, доцент Сем'янчук Петро Михайлович відзначив беззаперечну актуальність тематики безпеки державного кордону не тільки на національному рівні, а й для кожного громадянина України безпосередньо. У підсумку, дисертація Гуменюка Б.Б. може бути рекомендована до разової спеціалізованої вченої ради для попереднього розгляду і захисту на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування.

Доцент кафедри публічного управління та адміністрування, кандидат наук з державного управління, доцент Требик Людмила Петрівна відмітила, що мета та завдання дисертаційного дослідження сформульовані чітко та послідовно. Їх постановка та обґрунтованість дозволяють розкрити основний зміст теми. Об'єкт і предмет дисертаційного дослідження визначені відповідно до встановлених вимог. Дисертаційне дослідження справило позитивне враження, актуальність повністю підкреслена здобувачем. У підсумку, дисертація Гуменюка Богдана може бути рекомендована до разової спеціалізованої вченої ради для попереднього розгляду і захисту на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування.

Професор кафедри кримінального права та процесу, доктор наук з державного управління, професор Кравчук Олег Вікторович відмітив, що зміст роботи, перелік наукових публікацій доводить наукову зрілість, володіння здобувачем методикою дослідницької роботи, умінням узагальнювати досягнуте в науці і на основі досягнутого самостійно формувати гіпотези, положення, висновки, які мають концептуальний характер та є основою для подальших наукових пошуків у цьому напрямку. У підсумку, дисертація Гуменюка Богдана Борисовича відповідає вимогам, які ставляться до дисертації, та може бути рекомендована до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування.

Головуючий на засіданні – завідувач кафедри публічного управління та адміністрування, кандидат економічних наук, доктор наук з державного управління, професор Щепанський Едуард Валерійович зауважив, що робота виконана на актуальну тему, що підтвердили виступи рецензентів та учасників міжкафедрального семінару та підтримка дисертанта на етапі обговорення роботи. В підсумку головуєчий зазначив, що дисертація Гуменюка Б.Б. відповідає вимогам, які ставляться до дисертацій, в тому числі вимогам, передбаченим пунктами пунктам 6, 7, 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 та може бути рекомендована до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування у разовій спеціалізованій вченій раді.

За результатами обговорення дисертаційного дослідження Гуменюка Богдана Борисовича на тему «Механізми державного регулювання у сфері інтегрованого управління кордонами в Україні» присутні вирішили запропонувати

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертаційного дослідження на дисертацію
Гуменюка Богдана Борисовича на тему «Механізми державного регулювання
у сфері інтегрованого управління кордонами в Україні», подану на здобуття
наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 281 Публічне управління
та адміністрування галузь знань 28 Публічне управління та адміністрування

Обґрунтування вибору теми дослідження. Ключовою передумовою зміцнення суверенітету української держави є забезпечення недоторканості та цілісності державних кордонів, створення такого рівня системи охорони і захисту державного кордону, яка б на належному рівні гарантувала реалізацію національних інтересів у сфері безпеки державного кордону. Правові засади охорони та захисту державного кордону закріплено в Конституції України, численних законодавчих та підзаконних актах. Так, у ст. 2 Основного Закону України зазначено, що: «територія України в межах існуючого кордону є цілісною і недоторканою». У ст. 17 цього Закону вказано, що «...забезпечення державної безпеки і захист державного кордону України покладаються на відповідні військові формування та правоохоронні органи держави, організація і порядок діяльності яких визначаються законом». Згідно зі ст. 92 Конституції, до питань, які визначаються виключно законами України, віднесено «правовий режим державного кордону». Як зазначено у преамбулі Закону України «Про державний кордон України»: «Україна, керуючись Конституцією України, Декларацією про державний суверенітет України та Актом проголошення незалежності України, неухильно проводить політику миру, виступає за зміцнення безпеки народів України, виходячи із принципів непорушності державних кордонів, які є відображенням територіальної цілісності, політичної та економічної незалежності, суверенітету та єдності України». Відповідно, принцип непорушності державних кордонів є логічним продовженням принципу територіальної цілісності держав і становить одну з найважливіших основ безпеки. Процес формування та реалізації якісно нової державної політики у сфері безпеки державного кордону повинен здійснюватися в контексті пріоритету захисту національних інтересів в умовах ефективної реалізації стратегічних документів, зокрема Стратегії національної безпеки України «Безпека людини – Безпека країни», що введена в дію указом Президента України №392/2020 від 14 вересня 2020 року; Стратегії воєнної безпеки України, що

введена в дію указом Президента України №121/2 021 від 25 березня 2021 року; Стратегії розвитку Державної прикордонної служби, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України № 1189-р від 23 листопада 2015 року. Європейська і євроатлантична інтеграція стали для України ключовими державним пріоритетом і подальше удосконалення управління у сфері охорони та захисту кордонів України здійснюється з огляду на норми і стандарти, прийняті у спільнотах, повноцінним членом яких намагається стати Україна. Саме тому, Концепція інтегрованого управління кордонами в Україні запроваджена із 2010 року, стратегічним етапом розвитку якої стало ухвалення у 2019 році Стратегії інтегрованого управління кордонами й початок роботи Міжвідомчої робочої групи з питань інтегрованого управління кордонами. Інтегроване управління кордонами – це скоординована діяльність компетентних державних органів України та військових формувань, спрямована на створення та підтримання балансу між забезпеченням належного рівня прикордонної безпеки і збереженням відкритості державного кордону для законного транскордонного співробітництва, а також для осіб, які подорожують. Орієнтиром для української Стратегії інтегрованого управління кордонами була європейська модель інтегрованого управління кордонами². Варто відзначити цілісний підхід стратегічного документа й врахування ключових викликів, загроз, проблем й дестабілізаційного впливу фрагментарних державних управлінських рішень в означеній сфері (низький рівень розвитку інфраструктури кордону (пропускної і захисної), незавершеність процесів демаркації та делімітації, низький рівень взаємодії між різними органами публічної влади, що потребує активної роботи регіональних та місцеві органи влади, впровадження європейських практик транскордонної співпраці на регіональному рівні.

У процесі дослідження використовувалися роботи українських і зарубіжних учених, у яких були визначені основоположні засади державного управління та його механізмів, зокрема Авер'янова В.Б., Бакуменка В.Д., Михненко А.М., Назаренка М.О., Сороки Л.В., Сурміна Ю.П., Шевчук І.В. та ін. Теоретичні та методологічні основи теоретичного та практичного обґрунтування механізмів формування та у сфері безпеки державного кордону та національної безпеки України, відображені у дослідженнях Андрієнка М.В., Камінської Н.В., Копанчука В.О., Купрієнка Д.А., Матусяка Е.В., Мостицького А.Б., Підлісної Т.В., Слободяна І.А., Федорчака О.В., Цевельова О.Є., Щепанського Е.В. Вагомий внесок у розвиток теоретичного та практичного обґрунтування механізмів формування та реалізації політики інтегрованого

² У Стратегії інтегрованого управління кордонами враховано 11 національно адаптованих складових інтегрованого управління кордонами, передбачених регламентом (ЄС) 2016/16242. Цей регламент вийшов з дії у кінці 2020 року і йому на зміну було ухвалено новий регламент (ЄС) 2019/1896 від 13 листопада 2019 року про Європейську прикордонну та берегову охорону

управління кордонами зробили дослідження Андрушка В.З., Литвина М.М., Нікіфоренка В.С., Половнікова В.В., Сікуна А.М., Сойка О.А., Торічного В.О., Хоменка Д.Д., Чорного А.М. Іноземний досвід міжнародної співпраці у безпековій сфері, особливості державного регулювання у сфері інтегрованого управління кордонами досліджували Даль А., Котальдо Ді М., Монастіріотіс В., Нікулю А., Отвін М., Рібандо С., Розрігес-Позе А., Сімо Р.

Враховуючи стратегічну важливість питань безпеки державного кордону України, зокрема врахування специфіки інтегрованого управління кордонами, є нагальна потреба у проведенні системних наукових досліджень зазначеної проблематики, що й визначило тему, наукову і практичну спрямованість, структурну побудову і зміст дисертаційної роботи.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконувалася в межах науково-дослідних робіт Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова, зокрема «Управлінські та правові засади забезпечення сталого розвитку України як європейської держави» (державний реєстраційний № 0117U000103), «Шляхи удосконалення механізмів публічного управління та адміністрування в сфері національної безпеки в умовах євроінтеграції» (державний реєстраційний № 0120U104417) та «Управлінсько-правові засади розбудови Української держави в умовах трансформації геополітичних векторів» (державний реєстраційний № 0123U105202).

Мета і завдання дослідження. Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні та розробці практичних рекомендацій щодо удосконалення механізмів державного регулювання у сфері інтегрованого управління кордонами в умовах трансформації парадигми забезпечення національної безпеки України.

Для досягнення мети планується виконати такі завдання:

- здійснити аналіз наукових підходів та розвинути понятійно-категоріальну базу науки публічного управління щодо державного регулювання у сфері інтегрованого управління кордонами;
- проаналізувати іноземний досвід державного регулювання у сфері інтегрованого управління кордонами в контексті реалізації Керівних принципів для інтегрованого управління кордонами у зовнішньому співробітництві Європейської комісії;
- виявити особливості формування нормативно-правової бази у сфері інтегрованого управління кордону в Україні в умовах зміни архітекτονіки міжнародної системи безпеки;
- визначити ключові детермінанти державного регулювання у сфері інтегрованого управління кордонами в контексті запровадження європейських стандартів інтегрованого управління кордоном;
- дослідити сучасний стан та проблемні питання державного регулювання у сфері інтегрованого управління кордонами в Україні;

– окреслити та обґрунтувати пріоритетні напрями удосконалення механізмів державного регулювання у сфері інтегрованого управління кордонами в Україні.

Об’єкт дослідження – державне регулювання у сфері інтегрованого управління кордонами в Україні.

Предмет дослідження – теоретико-прикладні аспекти формування механізмів державного регулювання у сфері інтегрованого управління кордонами в Україні.

Методи дослідження. У процесі виконання дисертаційного дослідження автор послуговуватиметься різними методами, що сприятиме забезпеченню об’єктивності та достовірності отримання нових знань, зокрема загальнонауковими та спеціальними методами, серед яких: *абстрактно-логічний* – для теоретичного узагальнення та формулювання висновків, аналізу літературних джерел; *гіпотетико-дедуктивний* – для обґрунтування методології дисертаційної роботи, що дозволило сформулювати гіпотезу дослідження; *декомпозиції* – для розкриття мети дослідження та постановки завдань; *ретроспективний аналіз* – для вивчення історичного досвіду та специфіки процесу державного регулювання у сфері інтегрованого управління кордонами; *функціональний* – для дослідження інституційної складової, визначення компетенції органів державної влади щодо державного регулювання у сфері інтегрованого управління кордонами.

Нормативно-правовою та емпіричною базою дослідження слугуватимуть Конституція України, міжнародно-правові документи, нормативно-правові акти Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України, відомчі нормативні акти щодо окремих аспектів безпеки державного кордону України, наукові публікації українських та зарубіжних вчених, статистично-аналітичні матеріали.

Наукова новизна отриманих результатів дослідження визначається особистим внеском автора у вирішення актуального завдання в галузі публічного управління та адміністрування, що полягає у науково-теоретичному обґрунтуванні механізмів державного регулювання у сфері інтегрованого управління кордонами в Україні у період воєнного стану та післявоєнного відновлення, а також розробці на цій основі практичних рекомендацій щодо її вдосконалення, яка конкретизована у таких положеннях:

у перше:

– розроблено комплексну модель інтегрованого управління державним кордоном, яка ґрунтуватиметься на комплексному підході рдо розгляду державного кордону не лише як прикордонного об’єкту, а й складної багатокомпонентної системи та яка буде спрямована на зміцнення національної безпеки України; гармонійну інтеграцію України до європейського прикордонного простору; підвищенню ефективності транскордонного

співробітництва та оперативного обміну інформацією з міжнародними партнерами щодо ризиків безпеки і міграційного тиску в умовах воєнного стану; забезпечення прозорості та підзвітності державного управління у сфері інтегрованого управління державним кордоном; створення комфортних умов для мобільності громадян, гуманітарного доступу та зростання рівня сервісу на державному кордоні в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення; розвиток суміжної інфраструктури, спроможної до адаптації до викликів надзвичайних ситуацій; забезпечення ефективного переміщення населення та потреб критичної логістики.

удосконалено:

- систематизовано об'єкти інтегрованого управління кордонами, зокрема виокремлено державний кордон (зокрема, зовнішні кордони), прикордонна зона, прикордонна смуга, прифронтна зона, контрольований прикордонний район, лінія прикордонних інженерних споруд, лінія розмежування, транспортні шляхи, пункт пропуску через державний кордон, технічні засоби прикордонного та митного контролю;

- організаційний механізм інтегрованого управління кордонами, зокрема через обґрунтування пропозиції щодо створення централізованої координаційної платформи під управлінням Державного агентства відновлення та розвитку інфраструктури України; розробки єдиних протоколів реагування на надзвичайні ситуації; оптимізації логістичних маршрутів та інфраструктури на державному кордоні; впровадження регулярного національного моніторингу ефективності інтегрованого управління кордонами; закріплення на законодавчому рівні принципів міжвідомчої координації, інтегрованого аналізу ризиків та цифрової ідентифікації;

- напрями удосконалення механізмів державного регулювання у сфері інтегрованого управління державним кордоном в Україні, що охоплюють як стратегічні, так і тактичні аспекти з урахуванням безпекових викликів, євроінтеграційного курсу України та умов воєнного стану;

дістали подальшого розвитку:

- понятійно-категоріальний апарат науки публічного управління, зокрема запропоновано визначення понять «об'єкти інтегрованого управління державним кордоном», які визначаємо як матеріальні, нематеріальні, зокрема інформаційні, інфраструктурні елементи, засоби технічного забезпечення, а також просторові та функціональні компоненти, що перебувають під контролем відповідних суб'єктів і використовуються для реалізації заходів, спрямованих на забезпечення безпеки, правопорядку та ефективного функціонування системи управління державними кордонами в умовах національного та міжнародного співробітництва; та «механізми державного регулювання інтегрованого управління державним кордоном» як комплекс засобів та інструментів для реалізації державного впливу на суб'єкти і об'єкти інтегрованого управління

кордонами, протидії реальним та потенційним загрозам та своєчасного реагування на зміни міжнародної системи безпеки;

- принципи державного регулювання інтегрованого управління кордонами (принцип партнерства та багаторівневого врядування; принцип взаємної підзвітності та відповідальності; принцип синергії; принцип невідворотності покарання; принцип ефективності та оперативності; принцип стійкості та адаптивності; принцип інноваційності та технологічної модернізації; принцип довгострокового планування та прогнозування) із урахуванням особливостей взаємодії суб'єктів інтегрованого управління кордонами в умовах сучасного стану, враховуючи цілі та завдання Стратегії інтегрованого управління кордонами.

Практичне значення одержаних результатів. Практична цінність дисертаційного дослідження полягає у можливості застосування сформульованих автором висновків, пропозицій і рекомендацій у таких напрямках:

- у *нормативно-правовій діяльності* – при підготовці та вдосконаленні нормативно-правових актів України, що регулюють засади державного регулювання у сфері інтегрованого управління кордонами, а також при формуванні та реалізації зовнішньої державної політики в умовах посилення трансформаційних перетворень у міжнародній системі безпеки та появи нових викликів та загроз ендogenous та екзогенного характеру;

- у *науково-дослідній сфері* – як методологічна та теоретична основа для подальших досліджень, присвячених питанням державного регулювання у сфері інтегрованого управління кордонами, а також механізмів такого регулювання із урахуванням особливостей воєнного стану та післявоєнного відновлення;

- в *освітньому процесі* – при викладанні навчальних дисциплін управлінського, безпекового, економічного та правового спрямування, пов'язаних із питаннями державного регулювання у сфері інтегрованого управління кордонами, а також при розробці навчально-методичних матеріалів і посібників.

Результати дослідження, сформульовані висновки та рекомендації були впроваджені у практичну діяльність, що підтверджено відповідними довідками та актами про їх застосування:

- Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова в освітньому процесі при вивченні таких дисциплін як «Національна та громадська безпека», «Менеджмент в органах публічного управління», «Політика європейської інтеграції» «Інституціональне забезпечення в органах публічного управління», «Публічне управління та адміністрування: теорія, методологія, історія», «Концептуальні та правові засади забезпечення національної безпеки» для здобувачів вищої освіти факультету публічного управління денної та заочної форми навчання, які навчаються на першому та другому ступенях Бакалавр та

Магістр за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування; для докторів філософії, які навчаються на третьому освітньо-науковому рівні здобувачів вищої освіти доктора філософії за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування (акт про впровадження від 11.06. 2025 р.) (Додаток Б);

– Служби відновлення та розвитку інфраструктури у Хмельницькій області в частині здійснення в межах визначення повноважень заходів з будівництва, ремонту, модернізації об'єктів і споруд оборонного та спеціального призначення (довідка про впровадження від 14.10.2025 р.). (Додаток В);

– Хмельницької обласної ради (довідка про впровадження від 15.10.2025 р.) (Додаток Г).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійною науковою працею. Розроблені наукові положення, висновки, рекомендації та пропозиції отримані здобувачем особисто у ході дослідження.

Апробація результатів дисертації. Основні теоретичні та практичні результати дисертації представлені на міжнародних науково-практичних конференціях: VI Міжнародній науково-практичній конференції, присвяченій пам'яті доктора економічних наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки України ПИЛИ Василя Івановича «Стратегічні напрями соціально-економічного розвитку держави в умовах глобалізації» (м. Хмельницький, 16 січня 2025 року); IV Міжнародній науково-практичній конференції «Публічне управління в Україні: виклики сьогодення та глобальні імперативи» (м. Хмельницький, 7 лютого 2025 року), Всеукраїнській науково-практичній онлайн-конференції аспірантів, молодих учених та студентів, присвяченої Дню науки (м. Житомир, 12–17 травня 2025 року); VIII Міжнародній науково-практичній конференції, присвяченій світлій пам'яті доктора юридичних наук, професора, академіка-засновника НАПрНУ, першого Голови Конституційного Суду України Леоніда Петровича Юзькова «Правові засади організації та здійснення публічної влади» (м. Хмельницький, 16 травня 2025 року); Міжнародній науково-практичній конференції «Державна митна політика України: відповідь на глобальні виклики та перспективи міжнародного співробітництва» (м. Хмельницький, 10 червня 2025 року).

Публікації. Результати дисертаційного дослідження відображено автором у 10 публікаціях, серед яких 5 статей опубліковано у наукових фахових виданнях України з державного управління, 5 тез – у матеріалах міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій.

Структура роботи. Дисертаційне дослідження складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Повний обсяг дисертації становить 260 сторінок, обсяг основного тексту 221 сторінка. Робота

містить 18 рисунків, 12 таблиць. Список використаних джерел налічує 304 найменування.

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Гуменюк Б. Б. Теоретичні засади дослідження категорії «інтегроване управління кордонами». *Публічне управління і адміністрування в Україні*. Вип. 44. 2024. С. 153–156. URL : <https://pag-journal.iei.od.ua/archives/2024/44-2024/27.pdf>

2. Гуменюк Б. Б. Досвід європейських країн в сфері інтегрованого управління кордонами. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2025. № 3. URL : <https://www.nayka.com.ua/index.php/dy/article/view/5975/6038>

3. Гуменюк Б. Б. Об'єкти інтегрованого управління кордонами в контексті забезпечення національної безпеки України. *Національні інтереси України*. Вип. 7(12). 2025. С. 582–591. URL : <http://perspectives.pp.ua/index.php/niu/article/view/26261>

4. Гуменюк Б.Б. Інституційне забезпечення інтегрованого управління кордонами України. *Успіхи і досягнення в науці*. Вип. 8(18). 2025. С. 322–334

5. Гуменюк Б. Б. Нормативно-правове регулювання інтегрованим управлінням державним кордоном в Україні. *Інвестиція: практика та досвід*. № 17. 2025. С. 329-335.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Гуменюк Б. Б. Ключові ознаки інтегрованого управління кордонами. *Стратегічні напрями соціально-економічного розвитку держави в умовах глобалізації* : матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті доктора економічних наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки України ПИЛИ Василя Івановича (м. Хмельницький, 16 січня 2025 року). Хмельницький: Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2025. С. 62–63.

2. Гуменюк Б. Б. До питання про принципи інтегрованого управління кордонами. *Публічне управління в Україні: виклики сьогодення та глобальні імперативи* : збірник тез IV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Хмельницький, 7 лютого 2025 року). Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова. 2025. С. 118–119.

3. Шевчук І.В., Гуменюк Б. Б. До питання щодо державного регулювання у сфері інтегрованого управління. Всеукраїнська науково-практична онлайн-конференція аспірантів, молодих учених та студентів, присвяченої Дню науки. Житомир : Житомирська політехніка, 2025. С. 754–755.

4. Гуменюк Б. Б. Державний кордон як об'єкт інтегрованого управління кордонами. *Правові засади організації та здійснення публічної влади* : збірник тез VIII Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої світлій пам'яті доктора юридичних наук, професора, академіка-засновника НАПрНУ, першого

Голови Конституційного Суду України Леоніда Петровича Юзькова (м. Хмельницький, 16 травня 2025 року). Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2025 С. 98–100.

5. Гуменюк Б. Б. Забезпечення прикордонного та митного контролю на пунктах пропуску через державний кордон України. *Державна митна політика України: відповідь на глобальні виклики та перспективи міжнародного співробітництва* : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (м. Хмельницький, 10 червня 2025 року). Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2025. С. 89–91.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана грамотною українською мовою, стиль викладення матеріалу відповідає прийнятому в науковій літературі.

Відповідність дисертації науковій спеціальності. Дисертація Гуменюка Богдана Борисовича на тему «Механізми державного регулювання у сфері інтегрованого управління кордонами в Україні», відповідає галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування.

Рекомендація дисертації до захисту. Дисертаційна робота Гуменюка Богдана Борисовича є першим в Україні комплексним науковим дослідженням щодо теоретико-прикладних аспектів удосконалення механізмів державного регулювання у сфері інтегрованого управління кордонами в Україні у період воєнного стану та післявоєнного відновлення. Водночас дисертації притаманні окремі спірні моменти. Щодо неї може бути висловлено окремі недоліки, які, однак, не впливають на якість розкриття теми роботи та загальну позитивну оцінку.

У ході вивчення як дисертаційного дослідження, так і наукових публікацій фактів порушень академічної доброчесності не виявлено. Дисертаційна робота Гуменюка Богдана Борисовича є оригінальною, самостійно виконаною науковою працею.

Дисертаційне дослідження Гуменюка Богдана Борисовича на тему «Механізми державного регулювання у сфері інтегрованого управління кордонами в Україні», відповідає вимогам, встановленим Порядком підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 19 травня 2023 року № 502), пунктам 6, 7, 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, та може бути рекомендована до

захисту в разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування.

Головуючий на засіданні – *завідувач кафедри публічного управління та адміністрування, кандидат економічних наук, доктор наук з державного управління, професор Щепанський Едуард Валерійович* зазначив про необхідність рекомендації складу разової спеціалізованої вченої ради, зокрема враховуючи наявність актуальних праць, запропонував обрати кандидатури у такому складі:

Офіційні опоненти:

– Андрієнко Микола Васильович, начальник Науково-дослідного центру цивільного захисту Інституту наукових досліджень з цивільного захисту Національного університету цивільного захисту України полковник служби цивільного захисту, доктор наук з державного управління, професор.

– Торічний Вадим Олександрович – професор кафедри управління факультету професійної освіти та лідерства Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, доктор наук з державного управління, доцент, полковник.

Професор кафедри публічного управління та адміністрування, доктор наук з державного управління, доцент Матвейчук Людмила Олександрівна висловила пропозицію щодо обрання головою ради Копанчука Володимира Олександровича, професора кафедри публічного управління та адміністрування Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова, доктора наук з державного управління, доцента.

Перший проректор, доцент кафедри публічного управління та адміністрування, кандидат наук з державного управління, доцент Ковтун Ірина Броніславівна відмітила наявність праць за означеною тематикою у Щепанського Едуарда Валерійовича, завідувача кафедри публічного управління та адміністрування Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова, доктора наук з державного управління, професора, і зазначила, що варто рекомендувати до складу разової спеціалізованої вченої ради як рецензента.

Професор кафедри кримінального права та процесу, доктор наук з державного управління, професор Кравчук Олег Вікторович підтримав пропозиції колег, зауваживши, що рекомендований склад разової спеціалізованої вченої ради дійсно забезпечить якісне представництво докторів та кандидатів наук за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування.

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертаційного дослідження Богдана Борисовича Гуменюка на тему «Механізми державного регулювання у сфері інтегрованого управління кордонами в Україні», поданого на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування.

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Богдана Борисовича Гуменюка на тему «Механізми державного регулювання у сфері інтегрованого управління кордонами в Україні», відповідає спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування та відповідає вимогам, встановленим Порядком підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 19 травня 2023 року № 502), пунктам 6, 7, 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

3. Рекомендувати дисертацію Богдана Борисовича Гуменюка на тему «Механізми державного регулювання у сфері інтегрованого управління кордонами в Україні», до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування.

4. Затвердити склад разової спеціалізованої вченої ради Хмельницького університету управління та прав імені Леоніда Юзькова для захисту дисертаційної роботи Богдана Борисовича Гуменюка на тему «Механізми державного регулювання у сфері інтегрованого управління кордонами в Україні», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування галузь знань 28 Публічне управління та адміністрування.

Голова ради – Копанчук Володимир Олександрович, професор кафедри публічного управління та адміністрування Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова, доктор наук з державного управління, доцент.

Рецензент – Щепанський Едуард Валерійович, завідувач кафедри публічного управління та адміністрування Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова, доктор наук з державного управління, професор.

Рецензент – Підлісна Тетяна Віталіївна, деканеса факультету публічного управління Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова, кандидатка наук з державного управління, доцентка

Офіційні опоненти:

– Андрієнко Микола Васильович, начальник Науково-дослідного центру цивільного захисту Інституту наукових досліджень з цивільного захисту Національного університету цивільного захисту України полковник служби цивільного захисту, доктор наук з державного управління, професор.

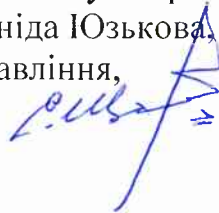
– Торічний Вадим Олександрович – професор кафедри управління факультету професійної освіти та лідерства Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, доктор наук з державного управління, доцент, полковник.

Професорсько-викладацький склад кафедри публічного управління та адміністрування, кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права, кафедри менеджменту, фінансів, банківської справи та страхування, проголосував одноголосно:

«за» – 18; «проти» – немає; «утримались» – немає.

Головуючий на засіданні:

завідувач кафедри публічного управління та адміністрування Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова,
доктор наук з державного управління,
професор

Едуард ЩЕПАНСЬКИЙ